

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

63. Vtrum ad incurrendas pœnas supradictæ Bullæ exigatur sententia
judicis, ita ut ante illam Clerici dictas pœnas non incurrant in conscientia?
Et ex doctrina hujus Resolutionis deducuntur alij ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76393](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76393)

dicitur artifex, seu mercator, qui semel, aut iterum id exercet: sed qui toties exercet, ut opinione vulgi habeatur pro tali. Et hanc opinionem insinuat etiam Henricus in *sum. lib. 14. c. 5. num. 1. in glossa F.* Vide etiam Panorm. in *cap. 1. num. 24. de iuric. & copiosè Floron. de cas. referu. ubi sup. p. 2. cas. 2. n. 1. & seq.* Hinc Genuensis in *praxi Archiepisc. c. 18. num. 15.* docet, non esse denuntiandam mulierem, quæ semel maleficium fecit, aut superstitionem, nisi sciret hæreticam manifestè, & simplicitas, aut alia iusta causa non excusaret.

RESOL. LXII.

An Clericus incurrat penas dictæ Bullæ, si vitium bestialitatis commiserit?

Et pro praxi huius questionis aliqui alij diuersi casus explanantur, & tandem deducitur legem pœnalem non esse extendendam de casu ad casum, ex identitate rationis, & casibus referuati, utpote pœnalibus strictam debere fieri interpretationem. Ex part. 2. tr. 17. & Misc. 3. Ref. 66.

§. 1. Neurrere putauit Aloysius Ricc. in *praxi tom. 3. ref. 59.* Campanile in *diuer. iur. Can. rub. 1. c. 22. n. 18.* Roland. a Valle *vol. 1. conf. 7. n. 1.* Ledesma in *sum. tom. 2. tr. 27. c. 11. concl. 4.* Vega in *sum. tom. 2. cap. 102. cas. 2.* Homob. in *exam. Eccl. p. 2. tract. 11. c. 12. n. 26.* Narbon. in *3. pr. re. opil. lib. 4. tit. 1. leg. 20. el. 8. n. 13.* Rodriq. in *sum. tom. 1. cap. 208. n. 2.* & Prosper de August. in *add. ad summa. in Quaranta, vers. Sodomia, & nouissimè Belloch. de cas. referu. p. 2. q. 2. n. 39.* Et ratio est, quia lex pœnalis extenditur de casu ad casum, quando militat eadem ratio, ut notat gl. in *cap. 1. de temp. ord. vet. Italia.* quam Glossam singularem vocauit Abbas in *c. nihil, de electione, & in c. finali, de rescript. & alij.*

2. At his non obstantibus, puto clericum vitium bestialitatis exercentem non incurrare in penas huius Bullæ; & ita tenet Barbola in *sum. collect. tom. 2. lib. 5. tit. 3. c. 4. n. 11.* Garfias de *benefic. tom. 2. p. 11. c. 10. §. 2. n. 205.* Bañez in *2. 2. q. 64. art. 8.* Et ratio est; nam bestialitas non est propriè sodomia, contra quam edita fuit hæc Bulla; & lex pœnalis non est extendenda ad casum non expressum, etiam si in illo eadem inueniatur ratio, maxime in foro conscientie, ut probat P. Miranda in *man. Pralat. tract. de monialibus, q. 2. art. 10. conclus. 1.* Sanch. de *matrim. tom. 3. lib. 10. disp. 4. n. 3.* Henricus in *sum. lib. 7. c. 30. n. 4. in gl. littera C.* Garfias ubi sup. n. 236. Castrus de *leg. lib. 6. c. 3. n. 5 & c. 4. n. 1. & alij.*

3. Probatur hæc opinio exemplis. Nam in *Clem. unica de consang. & affin.* excommunicantur Moniales professe, cuiusque nubentes, & accipientes illas in uxores, & excommunicantur etiam professi inuenti matrimonium. Et tamen, ut notat Cardin. Ancharanus, & Bonifacius hic, D. Antoninus p. 3. tit. 24. art. 34. Caiet. in *sum. ver. excommunic. cap. 47.* cum Sanch. de *matr. tom. 2. lib. 7. disp. 48. n. 2.* si aliqua femina secularis iniret matrimonium cum professo, non incidere in dictam excommunicationem, sicut incidere in dictam excommunicationem vir inuendo matrimonium cum Moniali. Et tamen militat eadem ratio. Sed quia textus loquitur de masculis nubentibus cum Monialibus, & non de feminis nubentibus cum professis, licet, ut dixi, in vtrique militet eadem ratio, tamen mulieres nubentes cum professis non incurrerent in excommunicationem, quia lex pœnalis restringenda est, & non amplianda, etiam ex identitate rationis.

4. Secundò, in Concil. Trident. *sess. 25. de regul.*

cap. 8. excommunicantur omnes, qui cogunt mulierem ad ingrediendum Monasterium: & Sanch. in *sum. tom. 1. lib. 4. cap. 4. num. 3.* cum Suarez, & Bañez asserunt sub nomine mulierum non esse includendos viros. Et tamen et si Concilium de solis cogentibus feminas loquatur, eius ratio finalis, quæ est libertati ingressus consulere, æquè procedit in vtris coactis.

5. Tertio, Religiosus administrans sacramentum Pœnitentiæ, vel Baptismi, sine licentia Parochi, non incurrit penas *Clem. 1. de privileg.* quia dicta Clementina loquitur solum de sacramentis Eucharistiæ, Matrimonij, & Extremæ-Vnctionis. Et tamen in alijs sacramentis Pœnitentiæ, & Baptismi eadem militat ratio. Ita Glossa, & Abbas *ibidem.* quibus adde Capel. Tholof. *dec. 121.*

6. Quarto, Glossa in *Clem. 1. de decimis*, ubi asserit constitutionem illam, qua puniunt Religiosos fraudans decimas Ecclesiæ, non extendi ad Clericos sæculares eadem facientes.

7. Quinto, etiam Glossa *ver. suspensi, in c. finali de offic. deleg. lib. 6.* restringit penam dicti capituli ad solos conferuatores, de quibus loquitur, dicens aliter esse in Delegato similia faciente.

8. Sexto, eadem Glossa *ver. moderatas, in fine, in cap. statutum, §. in super, de refer. pœnam d. c. loquentis de legato Papæ, non audeat extendere ad delegatos ordinarij, eundem excessum, circa expensas facientes.*

9. Septimo, Greg. XIII. excommunicauit ingrediendes Monasteria Monialium prætextu licentiarum: & tamen in hanc excommunicationem non incurrunt illi, qui dicta Monasteria, sine prætextu licentiarum ingrediuntur, ut infra, Deo dante, videbimus: & docet Suarez de *cons. disp. 2.2. sect. 6. n. 11.*

10. Ex his omnibus apparet, legem pœnalem non esse extendendam de casu ad casum ex identitate rationis: vnde, ut supra diximus, Clericus committens vitium bestialitatis non incurrit in penas huius constit. Pij V. quia est edita contra Clericos exercentes sodomiam. Vnde apparet me rectè olim consuluisse in casibus referuatis, utpote pœnalibus, strictam debere fieri interpretationem. Et ita tradiderunt et nostris P. Naldus in *sum. cas. n. 3.* Chapeauilla de *cas. refer. c. 6. quest. 1.* Coriolan. etiam de *cas. refer. p. 1. sect. 1. c. 5. n. 4.* Homobon. p. 1. de *cas. refer. c. 2. Bonac. de matr. disp. 4. punct. 11. num. 5. de Sacram. disp. 5. q. 7. punct. 5. §. 3. n. 1.* Reginald. in *praxi tom. 1. c. 12. sect. 1. n. 127.* & alij, aduersus Floronum tract. de *casib. refer. c. 1. p. 1. c. 1. n. 306.* & 40. Finell. de *cas. referu. cap. 5. n. 3.* & *cas. 4. n. 25.* Graffium in *pract. lib. 1. c. 4. reg. 4. n. 25.* & alios contrarium sentientes. Sed tu tene primam sententiam.

RESOLVTIO LXIII.

Virum ad incurrendas penas supradictæ Bullæ exigatur sententia Iudicis, ita vt ante illam Clerici dictas penas non incurrant in conscientia?

Et ex doctrina huius questionis deducuntur alij septem casus in §. ultimo huius Resolutionis, & alij quam plurimi deduci possunt, in quibus non incurrunt in penas à lege Civilis vel Ecclesiastica impositas ante Iudicis sententiam. Ex p. 2. tr. 17. & Misc. 3. Ref. 67.

§. 1. **D**Ubius in hac re manet Nauarr. in *Man. cap. 27. num. 250.* & potius videtur inclinare, quòd dictæ pœne incurrantur in foro conscientie. Ratio est, quia Pontifex in textu Bullæ dicit, *Primum;* quod verbum, cum sit præsentis temporis, continet sententiam latam.

2. Sed hæc sententia admodum dura, & rigorosa est;

Sup. hoc in tom. 6. tr. 1. Ref. 79. & in alijs eius annot. primæ.

est; unde mihi contraria vera videtur, quam tuentur, & docent Sayr: de censur. lib. 7. c. 12. num. 24. Hobon. de exam. Eccl. part. 1. tract. 11. cap. 12. g. 26. Sanchez de matrim. tom. 2. lib. 7. disp. 46. numero 28. qui citat Grassium, Vegam, & Rodriq. Auila de cens. p. 7. disp. 4. dub. 7. concl. 7. Henriquez lib. 1. 4. de cens. num. 1. in gloss. lit. F. Homob. de bonis in exam. Theol. p. 1. tr. 5. c. 8. qu. 15. Floron. de cas. resp. 2. cas. 7. §. 1. num. 8. Bonac. de matrim. q. 4. punct. 11. num. 2. Finell. de cas. ref. cas. 9. num. 6. Azor. p. 3. lib. 3. c. 19. g. 5. Fanard. in direct. p. 2. prac. 6. c. 9. Suar. de cens. disp. 3. 1. sect. 4. num. 22. Filiuc. tom. 1. tract. 17. n. 127. & alij.

3. Probatur hæc opinio ex principiis de legibus; nam lex pœnalis, quæ non potest executioni demandari, absque hominis actione, etiam si ipso iure, vel ipso facto feratur, vel etiam dicatur nulla, expectata declaratione ante iudicis condemnationem, non obligat. Et ratio est, quia vsu, & consuetudine, quæ est optima legum interpres, receptum est, vt nullus se prius re antea obtenta, nisi declaratoria criminis sententia à Iudice feratur. Secundò, si talis lex obligaret ante iudicis sententiam, esset nimis acerba cohereret enim homines ad se prodendum, & ad exequendum in se durissimam pœnam, ad quod nulla lex obligat: leges enim humane faciles, & tolerabiles esse debent. & humane imbecillitati accommodata, Ita Valquez in p. 2. tom. 2. disp. 168. num. 14. Couar. in 4. p. 2. §. 8. n. 3. illat. 3. Becan. in p. 2. tract. 3. c. 2. & Molina de inst. ro. 1. tract. 2. disp. 95. n. 14. post citatos 10. Doctores asserit hanc sententiam esse communem inter Theologos, & Iurisperitos: & etiam pro illa citat 43. Doctores Salas de legibus disp. 15. sect. 2. n. 38. vide etiam Villalob. in sum. tract. 2. diffie. 26. n. 2. Molse. in sum. tom. 1. tract. 9. c. 9. n. 35. Lorca in p. 2. tom. 2. disp. 24. de legibus Lessium lib. 2. c. 29. dub. 3. n. 63. Suarez de legib. lib. 5. c. 5. & seq. Ioan. de la Cruz in direct. cons. p. 1. in princ. dub. 3. de legib.

4. Ex his deducitur resolutio multorum casuum. Et primò habetur intelligentia pœnarum appositarum in Bulla Sixti V. contra Clericos non deferentes habitum, & in Bulla Clem. VIII. contra Religiosos munera largientes: in illas enim nullus incurrit, nisi post iudicis sententiam. Ita Molse. vbi supra. Secundò leges ponentes taxam tritico, & pœnas contrahentibus, non obligant ante iudicis condemnatoriam sententiam: tenentur quidem venditores restituere excessum pretij, non autem ad pœnam, nisi à iudice condemnentur. Ita Villalob. vbi supra. 3. Item tertio Beneficiarius potest beneficium retinere, donec declaratur delictum, propter quod priuatus est ipso facto beneficio nisi fortè in legè dicat pœnam in foro conscientie statim subeundam esse Surd. de cas. 247. per tot. & Azor. part. 1. lib. 5. c. 7. g. 6 & alij. Quarto, Rectores Ecclesiarum alienantes bona Ecclesiastica, sine solemnitatibus necessariis, non tenentur abdicare beneficia, per Extravag. ambitiosa, ante iudicis latam sententiam, quia dicta Bulla ita fuit vsu recepta: sic Navar. in man. c. 27. num. 110. & Sanchez in sum. tom. 1. lib. 2. c. 22. num. 20. cum aliis. Quintò, idem dicendum videtur de Religiosis, qui admittunt mulieres intra septa Monasterij ex Motu proprio p. V. Ita Rodriq. in explicat. diste Bulla num. 32. Item sextò, superiorem alicuius Religionis incidentem in aliquem casum absolutionis, seu priuationis ipso facto Prioratus, etiam si palam constet de crimine, dicendum est non incurere dictam pœnam, donec per superiorem declaratur, & consequenter tuta conscientia in eo manere posse, nec licere subditis illum expellere à Gubernatione. Ita Ioan. Valera in differentis vtriusque fori. ver. pœna. differ. 20. n. 5. Item septimò, hæretici, & alij, quorum bona ipso

iure publicantur, non tenentur ante iudicis sententiam dicta bona restituere fisco. Ita Sanchez in sum. tom. 1. lib. 2. c. 20. num. 7. qui 33. Doctores citat: tenentes hanc sententiam, & nouissimè Sanctarell. tract. de heresi cap. 2. dub. 1. num. 6. Dicendum est igitur, Clericos sodomitas non incurere in pœnas Bullæ Pij V. ante sententiam iudicis declaratoriam.

RESOL. LXIV.

Praxis pro Confessariis circa absolutionem Clericis Sodomiticis impertiendam. Ex part. 2. tr. 17. & Misc. 3. Ref. 68.

§. 1. SI Clericus non exerceat sodomiam, est sine dubio absoluedus. Si exerceat, aliqui putant esse absoluedum, dum per Confessarium, vel alium virum secretum procuretur noua promissio beneficii, dignitatis, officij, &c. Sed ego puto, sine vllò metu absolui posse absque noua promissione. Quia, vt diximus, in foro conscientie non obligatur ad ferendam pœnam latam per istam Extravagantem; si non præcedat sententia Iudicis declaratoria. Et cum in prima resol. dixerimus dictam Extravagantem in foro interiori non fuisse vsu receptam; ideo dicendum est absolute, tali Clerico sodomita, si sit contritus, etiam recepto beneficio, officio, & dignitate, absolutionem omnino impertiendam esse.

Quæ hic est supra Ref. 57.

RESOL. LXV.

Enumerantur aliqui casus, in quibus discutitur, an incidatur, vel non incidatur in sodomiam reseruatam? Ex part. 7. tr. 1. 2. & Misc. 3. Ref. 1. 3. aliàs 11.

§. 1. Solent Episcopi sæpius reseruare casum Sodomie: idèd quæro Primò, an fœmina cum fœmina ita congregiendi, vt altera earum masculi vicem gerat, & effusio feminis intra vas naturale sequatur, incidat in casum reseruatum Sodomie? Affirmat Lupus de cas. reseru. part. 2. cas. 10. num. 14. & alij, quia talis coitus est innaturalis, & cum persona indebita, videlicet ad non debitum sexum. Mihi verò magis placet opinio negatiua, quia licet actus iste ad Sodomiam reducat cum sit inter personas eiusdem sexus: tamen non est verè, & proprie Sodomia, quia licet non seruetur sexus, seruetur tamen vas, Quod si casus dari posset, vt fœmina alteram fœminam ita supergrediretur, vt vel medio aliquo Instrumento, vel sine Instrumento immitteret semen intra vas præposterum alterius, quod fieri posse asserit ex Auicenna, Antonius Gomez l. 80. Taur. n. 34. tunc dicerem ligari hæc reseruatiõne, quia tunc peccaretur contra vas debitum, & contra sexum, quod diximus esse de ratione Sodomie. Et ita nostram sententiam præter alios docet Mazuchellus in de cas. reseru. disp. 2. cap. 22. num. 6.

2. Quæro secundò, an patientes includantur in casu reseruato Sodomie. Affirmatiuè respondent communiter, quia tam patiens quàm agens proprie dicitur committere peccatum Sodomie. Tum quia, licet verbum (committere) proprie designat actionem, non passionem: tamen quia sumus in eodem genere delicti, vnum includitur in alio. Tum quia in correlatiuis dispositum in vno, censetur etiam dispositum in alio.

3. Non deseram tamen adnotare, quòd licet Bordonus in Concil. regul. resol. 38. quæst. 24. num. 44. huic sententiæ adhareat, tamen Resol. 48. §. 5. n. 2. contrarium putat non esse improbabile, nempe patientem.

Sup. hoc supra in fine Ref. 60. sed lege eam per totam, & in tom. 7. tr. 1. Ref. 115. si gnauer in eius §. vlt. & in tom. 5. tr. 1. ex doctrina Ref. 79 §. vlt. in fine.